JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CHRISTINE STIX-HACKL
27 päivänä huhtikuuta 2006 [1]

I Johdanto

1. Käsiteltävänä oleva asia koskee Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan [2] yhden määräyksen eli välittömistä ja välillisistä veroista vapauttamista koskevan 3 artiklan, jota yhteisöjen tuomioistuin on tähän asti käsitellyt vasta joitakin kertoja, tulkintaa. [3]

2. Cour d'appel de Bruxellesin ennakkoratkaisukysymykset perustuvat Euroopan yhteisön, jota edustaa komissio, ja Belgian valtion väliseen riitajuttuun pöytäkirjan 3 artiklan mukaisen vapautuksen sisällöstä ja laajuudesta. Komission käsityksen mukaan tämä määräys estää käsiteltävänä olevassa asiassa kantamasta kyseessä olevan kaltaista maksua, joka kannetaan tuomioista, joissa velvoitetaan maksamaan tiettyjä summia tai muuttamaan rahaksi arvopapereita, ja jonka suuruus riippuu kyseisistä summista.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

A *Yhteisön lainsäädäntö*

3. EY 291 artiklan mukaan yhteisöllä on jäsenvaltioiden alueella pöytäkirjassa määrätyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen yhteisön tehtävien toteuttamiseksi.

4. Pöytäkirjan 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Yhteisöt, niiden varat, tulot ja muu omaisuus ovat vapautetut kaikista välittömistä veroista.

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.

2 – 8.4.1965 (EYVL 1967, 152, s. 13) (jäljempänä pöytäkirja).

3 – Asia C-191/94, AGF Belgium, tuomio 28.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1859). Asia C-220/03, EKP v. Saksa, tuomio 8.12.2005 (Kok. 2005, s. I-10595), koski pöytäkirjan 3 artiklaa vain välillisesti. Ks. lisäksi vireillä oleva asia C-437/04, komissio v. Belgia.

Jäsenvaltioiden hallitusten on toteutettava aina, kun se on mahdollista, aiheelliset toimenpiteet hyvittääkseen tai maksaakseen takaisin irtaimen tai kiinteän omaisuuden hintaan sisältyvät välilliset verot ja myyntiverot, kun yhteisöt suorittavat virkakäyttöönsä huomattavia hankintoja, joiden hintaan sisältyy tällaisia veroja. Näiden määräysten soveltaminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen yhteisöissä.

Vapautus ei koske sellaisia veroja ja maksuja, jotka ovat ainoastaan korvausta yleishyödyllisistä palveluista."

B *Kansallinen lainsäädäntö*

5. Kyseisen lain 142 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Maksun suuruus on 3 prosenttia, kun on kyse tuomioistuinten millä tahansa alalla antamista tuomioista, joissa määrätään lopullisesta, tilapäisestä, pääasiallisesta, toissijaisesta tai ehdollisesta rahasummien maksamisesta tai arvopaperien rahaksi muuttamisesta, mukaan lukien tuomioistuinten päätökset, joissa määrätään samoja summia ja arvopapereita koskevasta velkojien etuoikeusjärjestyksestä. Kun on kyse rahasummien maksamisesta tai arvopaperien rahaksi muuttamisesta, maksun suuruus perustuu kokonaismäärään, jonka sama henkilö on määrätty maksamaan tai muuttamaan rahaksi, lukuun ottamatta korkoja, joiden määrää tuomioistuin ei määritä, ja lukuun ottamatta oikeudenkäyntikuluja, ja kun on kyse velkojien etuoikeusjärjestyksen määräämisestä, maksun suuruus perustuu velkojille maksettavaan kokonaissummaan."

6. Rekisteröinti- ja kiinnitysmaksuista sekä tietyistä tuomioistuinten suoritteista perittävistä maksuista annetun Belgian lain (code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe) 35 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

"Velvollisuus suorittaa maksut, joiden syntyminen perustuu tuomioistuinten antamiin tuomioihin, joissa määrätään rahasummien maksamisesta, arvopaperien rahaksi muuttamisesta tai velkojien etuoikeusjärjestyksestä, kuuluu

1) kullekin vastaajalle määrätyn rahasummien maksamisen, arvopaperien rahaksi muuttamisen tai velkojien etuoikeusjärjestyksen mukaisessa suhteessa ja vastaajille yhteisvastuullisesti, kun kyse on rahasummien yhteisvastuullisesta maksamisesta,

2) kantajille kunkin heistä hyväkseen saaman rahasummien maksamisen, arvopaperien rahaksi muuttamisen tai velkojien etuoikeusjärjestyksen mukaisessa suhteessa, ylittämättä kuitenkaan puolta niistä rahasummista tai arvopapereista, jotka kukin heistä saa velan suorituksena.

– –

Maksut ja tarvittaessa sakot maksetaan yhden kuukauden kuluessa päivästä, jona veroviranomainen on lähettänyt maksukehotuksen postitse kirjattuna kirjeenä."

III Tosiseikat, asian käsittelyn vaiheet ja ennakkoratkaisukysymykset

7. Komission ja SA MCFE:n välillä 1993 tehdyn sopimuksen täytäntöönpano oli oikeudenkäynnin kohteena Tribunal de première instance de Bruxellesissa. Tämä tuomioistuin antoi 25.1.1994 tuomion, jossa komissio määrättiin maksamaan SA MCFE:lle 269 589 ecun eli 10 845 935 BEF:n alustava summa korkoineen ja kuluineen.

8. Veroviranomainen (9. toimisto) kehotti komissiota 24.2.1994 päivätyllä kirjatulla kirjeellä maksamaan 325 470 BEF:n (3 prosenttia 10 849 000 BEF:sta) rekisteröintimaksun. Komissiota kehotettiin 2.8.1995 uudelleen maksamaan mainittu summa sekä maksun viivästymisestä määrätty 32 500 BEF:n sakko. Myöhemmin tätä sakkoa korotettiin 38 000 BEF:iin.

9. Veroviranomainen teki 15.1.1996 komissiota koskevan maksuunpanopäätöksen. Tällä päätöksellä pyrittiin perimään 325 470 BEF:n tuomiomaksun lisäksi myös maksun viivästymisestä määrätty 70 500 BEF:n sakko sekä lainmukaiset korot ja kulut.

10. Komission edustaja ilmoitti 19.1.1996 kirjatulla kirjeellä, että komissio kieltäytyi maksamasta mainittuja maksuja ja vetosi siihen, että pöytäkirjan 3 artiklan mukaan se on vapautettu tuomiomaksusta sekä yleisesti kaikista muista välillisistä veroista. Asiaa käsitellyt ylin kansallinen viranomainen vastasi 25.1.1996, ettei tuomiomaksu ole kulutustavaroiden hankkimiseen liittyvä vero vaan korvausta yleishyödyllisistä palveluista.

11. Komission edustajalle ilmoitettiin 28.4.1997 kirjatulla kirjeellä, että riidanalaiset maksut oli pysytetty voimassa ministerin 18.4.1997 tekemällä päätöksellä.

12. Euroopan yhteisö, jota edusti komissio, valitti 15.7.1997 Tribunal de première instance de Bruxellesiin veroviranomaisen 15.1.1996 tekemästä maksuunpanopäätöksestä, joka julistettiin täytäntöönpanokelpoiseksi 19.1.1996 ja annettiin tiedoksi 30.1.1996.

13. Tribunal otti valituksen tutkittavaksi mutta katsoi sen perusteettomaksi. Se totesi, että tuomiomaksu on välillinen vero (mitä ei kiistetä), ja päätteli siitä, että edellä mainitun pöytäkirjan 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jossa säädetään yleisestä välittömistä veroista vapauttamisesta, ei tarkoiteta tällaista maksua ja että se ei kuulu tämän artiklan välillisiä veroja koskevassa toisessa kohdassa määrättyyn vapautukseen, jonka nimenomaisena edellytyksenä on, että välilliset myyntiverot sisältyvät ostohintaan. Asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen mukaan käsiteltävänä olevassa asiassa tuomiomaksu ei sisälly hintaan, joka on maksettava SA MCFE:n palveluista, koska siitä ei määrätä sopimuksessa, vaan se perustuu annettavaan tuomioon. Lisäksi Tribunal totesi, että on tarpeetonta esittää yhteisöjen tuomioistuimelle pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan tulkintaa koskevia kysymyksiä.

14. Euroopan yhteisö valitti tästä tuomiosta 14.9.2001.

15. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen lähtökohtana on se, että Euroopan yhteisöllä ja Belgian valtiolla on vastakkaiset käsitykset yhteisön erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan 3 artiklan toisen ja kolmannen kohdan tulkinnasta.

16. Toisin kuin Belgia, jonka mukaan pöytäkirjan tulkinnan perusteella "tuomiomaksun sulkemisesta pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltamisalan ulkopuolelle ei ole perusteltua epäilystä", minkä vuoksi ennakkoratkaisukysymysten esittämiseen ei ole syytä, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten osalta jopa selkeät asiat ovat tulkinnanvaraisia.

17. Cour d'appel de Bruxelles toteaa, että asiassa AGF Belgium antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on jo tulkinnut laajasti välillisiä maksuja ja veroja koskevien hyvitysten edellytyksiä tulkitsematta kirjaimellisesti 3 artiklan toista kohtaa. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan tätä lähestymistapaa tukee valtiosopimusten tulkintaa koskevan Wienin yleissopimuksen 31 artiklan 1 kohta, jonka mukaan "valtiosopimusta on tulkittava – – valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän valossa".

18. Tästä syystä cour d'appel esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – pöytäkirjan 3 artiklan toista kohtaa, jossa määrätään, että jäsenvaltioiden hallitukset toteuttavat aiheelliset toimenpiteet hyvittääkseen tai maksaakseen takaisin välilliset verot ja myyntiverot, tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu suhteellisena osuutena laskettava maksu, joka kannetaan tuomioistuinten kaikilla aloilla antamista

tuomioista, joissa määrätään rahasummien maksamisesta tai arvopaperien rahaksi muuttamisesta?

2) Onko – – pöytäkirjan 3 artiklan kolmatta kohtaa, jonka mukaan vapautusta ei myönnetä silloin, kun kyseessä on ainoastaan korvaus yleishyödyllisestä palvelusta, tulkittava siten, että maksu, joka kannetaan oikeudenkäynnin päätyttyä hävinneeltä asianosaiselta, joka määrätään maksamaan tietty rahasumma, on ainoastaan korvaus yleishyödyllisestä palvelusta?"

IV Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

19. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, kuuluuko riidanalainen tuomiomaksu pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltamisalaan, siltä osin kuin on kyse välillisestä verosta. Toinen ennakkoratkaisukysymys koskee tuomiomaksun mahdollista luokittelua pöytäkirjan 3 artiklan kolmannen kohdan mukaiseksi yleishyödyllisistä palveluista maksetuksi korvaukseksi.

20. Jos kyseessä olevan kaltainen maksu kuuluisi pöytäkirjan 3 artiklan kolmannen kohdan soveltamisalaan, pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan mukainen vapautus ei koskisi sitä, jolloin tämän määräyksen tulkinnalla ei olisi enää merkitystä. Sen vuoksi on käsiteltävä ensin toista ennakkoratkaisukysymystä.

A *Toinen ennakkoratkaisukysymys*

1. Asianosaisten pääasialliset väittämät

21. Belgia katsoo, että tuomiomaksu on korvaus yleishyödyllisistä palveluista, joten pöytäkirjan 3 artiklan kolmannen kohdan nojalla vapautus ei koske sitä. Komissio – kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinkin – on päinvastaista mieltä, koska sen mielestä on kyse verosta, jolla osallistutaan julkisen talouden menojen kattamiseen.

2. Oikeudellinen arviointi

22. Asiassa AGF Belgium [4] yhteisöjen tuomioistuimella oli ensimmäistä kertaa tilai-

4 – Mainittu edellä alaviitteessä 3.

suus käsitellä pöytäkirjan 3 artiklan kolmannen kohdan mukaista korvauskäsitettä. Se huomautti aluksi, että pöytäkirjan 3 artiklan kolmas kohta vastaa jäsenvaltioiden sisäisessä oikeudessa tunnettua erottelua sellaisen veron välillä, jolla pyritään kattamaan julkisen vallan yleisiä menoja, ja sellaisten maksujen välillä, jotka saadaan vastasuorituksena tietystä palvelusta.

23. Sen jälkeen yhteisöjen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"Jo pelkkä tietyn palvelusta saatavan vastasuorituksen käsite edellyttää, että palvelu on suoritettu tai että se ainakin voitaisiin suorittaa niille, jotka maksavat maksun. Pelkän maksun ei voida sellaisenaan katsoa olevan pöytäkirjan 3 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettu korvaus yleishyödyllisestä palvelusta kuin siinä tapauksessa, että palvelut suoritetaan tai ne ainakin voitaisiin suorittaa niille, jotka palveluiden vastikkeena suorittavat mainitun korvauksen." [5]

24. Kun tarkastellaan kyseessä olevaa tuomiomaksua, on todettava, että maksu kannetaan Belgian oikeuslaitoksen tarjoamista palveluista eli tuomion julistamisesta, joten palvelujen käytöstä siltä osin – toisin kuin asian AGF Belgium yhteydessä – ei ole epäilystä.

25. Pöytäkirjan 3 artiklan kolmannen kohdan poikkeuslausekkeen mukainen korvaus palveluista ei edellytä loogisesti vain palvelujen käyttöä tai mahdollisuutta siihen, vaan myös saatujen varojen tarkoituksenmukaista käyttöä. Yhteisöjen tuomioistuin ei käsitellyt varojen käyttöä asian AGF Belgium yhteydessä, koska silloin siitä ei ollut epäselvyyttä: silloin oli nimittäin kyse vakuutusten lisämaksuista, joilla osallistuttiin julkisten yleishyödyllisten yhteisöjen toiminnan rahoittamiseen ilman, että lisämaksun suorittaminen olisi oikeuttanut palveluihin.

26. Käsiteltävänä olevassa asiassa on ilmeisesti ratkaisevassa asemassa tuomiomaksuista saatavien tulojen käyttö, kuten ensimmäisessä oikeusasteessa jo on todettu.

27. Julkisasiamies Jacobs totesi asiassa AGF Belgium [6] antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että olennainen ero veron ja yleishyödyllisen palvelun suorittamisesta maksetun korvauksen välillä on se, että "vero on hallitukselle maksettava suoritus yleisten

5 – Em. asia AGF Belgium, tuomion 26 kohta.

6 – Edellä alaviitteessä 3 mainitussa asiassa AGF Belgium 15.2.1996 annetun ratkaisuehdotuksen 31 kohta.

julkisten menojen kattamiseksi", niin että "yksityisten veronmaksajien tällaisten menojen perusteella saamat edut eivät ole määrällisessä suhteessa heidän maksamiinsa suorituksiin", ja "korvaus puolestaan on tietystä palvelusta maksettava hinta. Näin suoritettu maksu ja saatu etu ovat suoraan sidoksissa toisiinsa".

28. Yhteisöjen tuomioistuin on soveltanut tätä palvelun ja sen rahoituksen suoran yhteyden kriteeriä muissa yhteyksissä, nimittäin toimielimien virkamiesten verovapautusta koskevan pöytäkirjan 13 artiklan edeltäjän eli ETY:n erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 12 artiklan yhteydessä.[7] Tällöin oli ratkaistavana kysymys siitä, kuuluiko yhteisöjen virkamiehen maksettavaksi määrätty Alankomaiden lainsäädännön mukainen kouluvero verovapautuksen soveltamisalaan. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että taksa tai maksu, joka vastasi tiettyä viranomaisen suorittamaa palvelua, ei ollut pöytäkirjassa tarkoitettu vero, varsinkin kun oli kyse vain oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomasta koulutuksesta maksetusta kouluverosta.

29. Julkisasiamies Jacobs viittasi jo mainitussa asiassa AGF Belgium[8] antamassaan ratkaisuehdotuksessa siihen, että suoran yhteyden kriteerin soveltaminen noudattaa lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen muita aloja koskevaa oikeuskäytäntöä "erityisesti yhteisöjen arvonlisäverodirektiiveistä annettuja tulkintaratkaisuja".[9]

30. Tämän arvion vahvistaa myös yhteisöjen tuomioistuimen direktiiviä 69/335/ETY[10] koskeva oikeuskäytäntö: direktiivillä 69/335 otettiin käyttöön yhteisövero, ja sen 10 ja 11 artiklassa kielletään kaikkien muiden verojen kantaminen direktiivissä tarkoitetuista toimista ja siinä tarkoitetuilta pääomayhtiöiltä – poikkeuksena korvausluonteiset maksut (direktiivin 69/335 12 artiklan 1 kohdan e alakohta). On syntynyt vastaavien maksujen eli maksujen, joiden suuruuden väitetään vastaavan suoritettuja palveluja, korvausluonteisuuteen liittyvä laaja oikeuskäytäntö,[11] ja yhteisöjen tuomioistuin on kehittänyt joukon kriteerejä kiellettyjen maksujen ja korvausluonteisten sallittujen maksujen erottamiseksi toisistaan. Tämän oikeuskäytännön mukaan "maksu, jonka suuruus kasvaa suorassa ja rajoittamattomassa suhteessa merkityn pääoman nimelli-

7 – Asia 32/67, van Leeuwen, tuomio 8.2.1968 (Kok. 1968, s. 68).

8 – Edellä alaviitteessä 6 mainitun ratkaisuehdotuksen 33 kohta.

9 – Hän viittasi asiaan 102/86, Apple ja Pear Development Council, josta annettiin tuomio 8.3.1988 (Kok. 1988, s. 1443) ja joka koski – maksullista – pakkojäsenyyttä elimessä, jonka tavoitteena oli Englannissa ja Walesissa tuotettujen omenoiden ja päärynöiden myynninedistäminen ja laadun parantaminen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tämä toiminta ei ollut kuudennen arvonlisäverodirektiivin 2 artiklassa tarkoitettua "vastikkeellista palvelujen suorittamista", koska maksun suuruus ja tuottajien saamat edut eivät olleet suoraan yhteydessä toisiinsa.

10 – Pääoman hankintaa koskevista välillisistä veroista 17 päivänä heinäkuuta 1969 annettu neuvoston direktiivi 69/335/ETY (EYVL L 249, s. 25).

11 – Ks. yhdistetyt asiat C-71/91 ja C-178/91, Ponente Carni ja Cispadana Costruzioni, tuomio 20.4.1993 (Kok. 1993, s. I-1915); asia C-188/95, Fantask ym., tuomio 2.12.1997 (Kok. 1997, s. I-6783); asia C-56/98, Modelo I, tuomio 29.9.1999 (Kok. 1999, s. I-6427); asia C-19/99, Modelo II, tuomio 21.9.2000 (Kok. 2000, s. I-7213); asia C-206/99, SONAE, tuomio 21.6.2001 (Kok. 2001, s. I-4679) ja yhdistetyt asiat C-216/99 ja C-222/99, Prisco ja CASER, tuomio 10.9.2002 (Kok. 2002, s. I-6761).

sarvoon, ei voi luonteensakaan vuoksi olla direktiivissä tarkoitettu korvausluonteinen maksu. Vaikka joissakin tapauksissa voi olla yhteys rekisteröintitoimien monimutkaisuuden ja merkityn pääoman suuruuden välillä, tällaisen maksun määrä ei yleensä ole suhteessa viranomaiselle rekisteröintimenettelystä todellisuudessa aiheutuneisiin kuluihin". [12]

31. Tämä toteamus tuntuu pätevän käsiteltävänä olevaan asiaankin: käsiteltävänä olevan kansallisen säännöksen mukaan tuomiomaksu määritellään – suhteellisesti – tuomion mukaisen summan perusteella. Summa voi tosin [13] vastata riitasummaa, mutta se ei millään lailla viittaa kyseisen tuomion oikeudellisten kysymysten todelliseen monimutkaisuuteen, varsinkaan kun kyseessä olevaa maksua ei kanneta, jos vastaajaa ei esimerkiksi kantajan vaatimusten hylkäämisen vuoksi tuomita, vaikka oikeus suorittaa tällöinkin palveluja. Tästä olisi edellä mainitun direktiivin 69/335 12 artiklaa koskevan oikeuskäytännön mukaan pääteltävä käsiteltävänä olevassa asiassa, että pelkkä tuomion mukaiseen summaan nähden suhteellinen maksunlaskutapa estää maksua olemasta suoritetuista palveluista maksettava korvaus.

32. Edellisestä riippumatta on todettava lisäksi, että koska kyseessä olevista tuomiomaksuista saatavia tuloja ei ole ohjattu tiettyyn tarkoitukseen, käytettyjen palvelujen ja niiden rahoituksen välillä ei ole tarvittavaa yhteyttä. Kyseiset maksutulot ohjataan nimittäin yleiseen talousarvioon, joten niitä ei käytetä Belgian oikeuslaitoksen tietyn palvelun rahoittamiseen.

33. Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että pöytäkirjan 3 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että maksu, joka kannetaan menettelyn lopuksi hävinneeltä asianosaiselta, joka velvoitetaan maksamaan tietty summa, ei ole korvausta yleishyödyllisistä palveluista.

B *Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

1. Asianosaisten pääasialliset väittämät

34. Komissio katsoo, että Code des droits d'enregistrementin 142 §:ssä otetaan käyttöön vero pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan vapautuksen vastaisesti.

12 – Asia C-134/99, IGI, tuomio 26.9.2000 (Kok. 2000, s. I-7717, 31 kohta), jossa viitataan edellä alaviitteessä 11 mainittuun asiaan C-188/95. Ks. myös asiassa C-45/00, SONAE Turismo, 24.1.2002 annettu määräys (EYVL C 109, s. 15) ja asiassa C-264/00, Gründerzentrum-Betrieb-GmbH, 21.3.2002 annettu määräys (Kok. 2002, s. I-3333).

13 – – – mikäli kantajan vaatimukset hyväksytään täysin.

35. Komission käsityksen mukaan Wienin yleissopimuksesta seuraa, että pöytäkirjaa on tulkittava sen tarkoituksen ja päämäärän valossa. Käsiteltävänä olevassa asiassa pöytäkirjan 3 artiklan toinen kohta koskee sanamukaisesti sitä, että yhteisö hankkii kiinteää tai irtainta omaisuutta, kun taas yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että vapautus koskee kaikentyyppisiä hankintoja palvelujen suoritukset mukaan luettuina, mikä osoittaa, että sanamuodon mukainen tulkinta on hylättävä.

36. Komission mukaan perustamissopimuksen laatijoiden tarkoituksena oli taata yhteisöille, niiden varoille, tuloille ja muulle omaisuudelle vapautus kaikista kansallisista veroista tai maksuista, olivatpa kyseessä sitten välittömät tai välilliset verot, maksut tai tullit.

37. Komissio tarkastelee asiaa taloudelliselta kannalta ja toteaa lisäksi, että tuomiomaksu on näin ollen tekijä, joka lisätään hintaan, jonka SA MCFE saa suoritetuista palveluista, joten kyseessä on erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu välillinen vero (joka tosiasiassa sisältyy EY:n maksettavana olevaan hintaan). Komission mielestä tämän todistaa myös se, että EY:tä vastaan voidaan antaa taloudellista seuraamusta koskeva tuomio vain tavaran hankintaa tai palvelun suorittamista koskevan sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Kansallinen tuomioistuin ei voi tuomita EY:tä muilla aloilla, koska EY kuuluu muulta osin yksinomaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiovaltaan.

38. Tuomiomaksu sisältyy komission mukaan siis aina niiden tavaroiden ja palvelujen hintaan, jotka yhteisö voi hankkia virkakäyttöönsä, ja siihen sovelletaan pöytäkirjan 3 artiklan toisessa kohdassa määrättyä vapautusta.

39. Belgian hallitus puolestaan katsoo, että Code des droits d'enregistrementin 142 §:n mukaan tuomiomaksu ei ole tavaroiden tai palvelujen hintaan sisältyvä vero, mikä on vapautuksen edellytys, vaan maksu, joka perustuu saatavan maksamiseen velvoittavaan tuomioon, kuten asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt tuomioistuin katsoi. Pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan viittaus huomattaviin hankintoihin osoittaa, ettei vapautus tämän määräyksen mukaan ole yleinen. Joka tapauksessa on todettava, että tuomiomaksua ei kanneta, kun yhteisö tekee hankintoja virkakäyttöönsä, vaan pikemminkin sopimusvelvoitteen täyttämättä jättämiseen tai puutteelliseen täytäntöönpanoon liittyvän tuomion yhteydessä.

40. Italian hallitus on pääosin samaa mieltä Belgian hallituksen kanssa ja vastustaa pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan sen mielestä sekä sanamuodoltaan että tarkoitukseltaan ja päämäärältään selkeän välillisistä veroista vapauttamisen laajentamista.

2. Oikeudellinen arviointi

41. Aluksi on todettava, että käsiteltävänä olevan tuomiomaksun luokittelu välilliseksi veroksi on kiistatonta, joten asianosaiset kiistelevät pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan tulkinnasta. Tätä luokittelua on kuitenkin syytä arvioida siltä osin kuin välitön vero määritellään veroksi, joka kannetaan suoraan siltä, johon sen aiheuttama taloudellinen kustannus kohdistuu. [14]

42. Tuomiomaksun luokitteluun ei kuitenkaan puututa sen enempää, koska kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on "harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta". [15]

43. Pöytäkirjan 3 artiklan toinen kohta ei kuitenkaan koske varsinaisesti välillisiä veroja, vaan irtaimen tai kiinteän omaisuuden hintaan sisältyviä välillisiä veroja ja myyntiveroja.

44. Pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan mukainen välillisistä veroista vapautus on nimittäin muotoiltu huomattavasti pidättyvämmin kuin pöytäkirjan 3 artiklan ensimmäisen kohdan mukainen ehdoton välittömistä veroista vapautus: siinä ei ensinnäkään myönnetä yleistä vapautusta kaikista välillisistä veroista, vaan ainoastaan määrätään niiden hyvittämisestä tai takaisinmaksusta; toiseksi vastaavat toimet kytketään ehtoihin eli yleiseen toteutettavuusehtoon ("– – aina, kun se on mahdollista [jäsenvaltioiden hallituksille]") sekä kilpailun vääristämiskieltoon yhteisöissä.

45. Pöytäkirjan 3 artiklan toinen kohta koskee lisäksi ainoastaan irtaimen tai kiinteän omaisuuden hintoja ja niitäkin vain yhteisöjen virkakäyttöönsä suorittamien sellaisten huomattavien hankintojen yhteydessä, joiden hintaan sisältyy tällaisia veroja.

46. Tämä selittää sen, miksi asianosaiset ovat keskittyneet erityisesti siihen, onko tuomiomaksu katsottava osaksi hintaa. Komission ja SA MCFE:n välisen sopimuksen oikeudellinen luokittelu ei ole ratkaise-

14 – Vrt. vireillä olevassa asiassa C-475/03, Banca popolare di Cremona, 17.3.2006 antamani ratkaisuehdotuksen 48 kohta ja sitä seuraavat kohdat. Vrt. myös A. S. Muller, *International Organizations and their Host States, Aspects of their Legal Relationship*, Kluwer (1995), s. 240: "Within the classification of taxes, direct taxes are those taxes which are demanded directly from the person or entity expected to pay it, without making use of an intermediary." ("Verojen luokittelussa välittömät verot ovat veroja, jotka kannetaan suoraan henkilöltä tai taholta, jonka on tarkoitus maksaa vero välittäjiä käyttämättä.")

15 – Ks. asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005 (Kok. 2005, s. I-2529, 33 kohta).

vaa, koska yhteisöjen tuomioistuin on asiassa AGF Belgium antamassaan tuomiossa ollut sitä mieltä, että pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan sanamuodosta riippumatta palvelujen hinta on tätä määräystä tulkittaessa rinnastettava tavaroiden hintaan.

47. Belgian hallituksen kanssa on oltava yhtä mieltä siitä, että pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan sanamuoto ei tunnu tukevan komission suosimaa laajaa tulkintaa siltä osin, että tuomiomaksu ei ole sopimuksen mukaisen vastasuorituksen osa. Se kannetaan vain, jos syntyy sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvä riitajuttu.

48. Tuomiomaksu on kuitenkin nimenomaan sellaisissa tapauksissa, joissa tarvitaan riidan selvittelyä oikeudessa, läheisessä yhteydessä riidanalaisen velvollisuuden täyttämiseen. Maksun laskutapa, nimittäin prosentteina tuomion mukaisesta summasta, johtaa siihen, että tuomiomaksu vastaa tuomioon liittyvää lisämaksua. Komission kanta ei näin ollen vaikuta aivan perusteettomalta.

49. Kuten asiassa AGF Belgium kävi ilmi, pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan tulkinta ei riipu ratkaisevasti sen sanamuodosta. Ratkaisevaa on pikemminkin sen tarkoitus ja päämäärä. Komissio viittaa tässä yhteydessä perustellusti Wienin yleissopimuksen [16] 31 artiklan 1 kohdan yleiseen tulkintasääntöön. [17]

50. On kiistatonta, etteivät yhteisöille myönnetyt erioikeudet ja vapautukset ole itsetarkoitus, vaan niiden on tarkoitus helpottaa yhteisöille sopimuksilla siirrettyjen tehtävien toteuttamista. [18] Niiden tarkoituksena on erityisesti estää yhteisön toiminnan ja riippumattomuuden vaarantuminen. [19] Lisäksi tarkoituksena on estää jäsenvaltioita saamasta perusteetonta taloudellista etua ohjaamalla yhteisöjen varoja valtionkassaan. [20]

16 – Valtiosopimusoikeutta koskeva Wienin yleissopimus, tehty 23.5.1969.

17 – "Valtiosopimusta on tulkittava vilpittömässä mielessä ja antamalla [siinä] käytetyille sanonnoille niille kuuluvassa yhteydessä niiden tavallinen merkitys – – valtiosopimuksen *tarkoituksen ja päämäärän valossa*" (kursivointi tässä) (alkuperäinen kieli: ranska).

18 – Schweitzer, teoksessa Grabitz/Hilf, *Art. 291 EGV*, 13 kohta (28. EL, lokakuu 2005).

19 – Yhteisöjen erioikeuksien ja vapautusten ns. funktionaalinen luonne: ks. ulosmittauksen osalta asia 1/88, SA Générale de Banque, määräys 11.4.1989 (Kok. 1989, s. 857, 2 ja 9 kohta) ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten kanssa tehtävän lojaalin yhteistyön osalta asia C-2/88 Imm., Zwartveld, tuomio 13.7.1990 (Kok. 1990, s. I-3365, Kok. Ep. X, s. 509, 19 kohta ja sitä seuraava kohta).

20 – Vrt. julkisasiamies Jacobsin edellä alaviitteessä 3 mainitussa asiassa AGF Belgium antaman ratkaisuehdotuksen 37 kohta ja edellä alaviitteessä 13 mainitussa asiassa Muller antaman ratkaisuehdotuksen s. 234 (viittauksineen): "The fundamental principle of sovereign equality is another rationale. This principle precludes that funds which have been contributed to international organizations by states are diverted into the treasuries of host states by means of national taxes and duties levied on the organization." ("Toinen perussyy on täysivaltaisen yhdenvertaisuuden perusperiaate. Tämä periaate estää sen, että varoja, joita valtiot ovat maksaneet kansainvälisille järjestöille, vastaanottajavaltioiden kassaan ohjattaisiin järjestön maksettaviksi asetettavien kansallisten verojen ja maksujen avulla.")

51. Käsiteltävänä oleva maksu antaa Belgialle perusteetonta etua, joka ei edusta korvausta palveluista, joita käsiteltävänä olevassa asiassa tarjoaa Belgian oikeuslaitos. Siihen liittyy varsin huomattava yhteisön talousarvioon aiheutuva kustannus, niin että on kysyttävä, onko tällainen kustannus pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan vapautusjärjestelmän tarkoituksen mukainen.

52. Komissio on todennut perustellusti, että jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivalta yhteisön tuomitsemisessa rajoittuu tapauksiin, jotka koskevat sopimusten täytäntöönpanoa. Komission mukaan Belgian tuomioistuinten toimivalta selittyy yhteisön tässä jäsenvaltiossa sijaitsevien toimipaikkojen suurella tulojen ja menojen hyväksyjien määrällä. Tästä syystä yhteisön talousarvioon aiheutuvaa kustannusta ei voida ilmeisesti välttää. [21]

53. Näiden kustannusten mahdollisesta yhteensopivuudesta pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan kanssa on todettava, että tuomiomaksua kannetaan läheisessä yhteydessä niiden sopimusten täytäntöönpanon kanssa, joita yhteisö on tehnyt tarpeidensa tyydyttämiseksi tai sille EY:n perustamissopimuksen nojalla osoitetun toimivallan käyttämiseksi. Tässä yhteydessä voidaan jättää ratkaisematta, onko kyseistä maksua tarkasteltava oikeudellisesti tai taloudellisesti osana komission maksamaa korvausta.

54. Tuomiomaksun kantaminen tuottaa joka tapauksessa Belgian valtiolle taloudellista etua muihin jäsenvaltioihin verrattuna, koska siinä siirretään varoja yhteisön talousarviosta, ja tämä etu voi samalla ainakin vaikeuttaa yhteisölle EY:n perustamissopimuksen nojalla siirrettyjen tehtävien toteuttamista.

55. Pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan vapautusjärjestelmän tarkoituksen osalta ei liene epäilystä siitä, että sikäli kuin käsiteltävänä oleva tuomiomaksu ei ole pöytäkirjan 3 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla vapautettu välitön vero, se kuuluu Belgian ja Italian hallitusten kantojen vastaisesti sittenkin pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltamisalaan.

56. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan, että pöytäkirjan 3 artiklan toista kohtaa voidaan soveltaa suhteelliseen maksuun, joka kannetaan tuomioistuinten kaikilla aloilla antamista tuomioista, joissa velvoitetaan maksamaan tiettyjä summia tai muuttamaan rahaksi arvopapereita, mikäli tätä maksua ei ole katsottava pöytäkirjan 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuksi välittömäksi veroksi.

21 – Esimerkiksi sopimalla toisesta oikeuspaikasta.

V Ratkaisuehdotus

57. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa cour d'appel de Bruxellesin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Pöytäkirjan 3 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että maksu, joka kannetaan menettelyn lopuksi hävinneeltä asianosaiselta, joka velvoitetaan maksamaan tietty summa, ei ole korvausta yleishyödyllisistä palveluista.

2) Pöytäkirjan 3 artiklan toista kohtaa voidaan soveltaa suhteelliseen maksuun, joka kannetaan tuomioistuinten kaikilla aloilla antamista tuomioista, joissa velvoitetaan maksamaan tiettyjä summia tai muuttamaan rahaksi arvopapereita, mikäli tätä maksua ei ole katsottava pöytäkirjan 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuksi välittömäksi veroksi.